

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา “คน” อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม ให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทันและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทย ให้สามารถยืนหยัด และแข็งแกร่งทัดเทียมอารยประเทศ ครูและบุคลากรทางการศึกษาถือว่ามีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาอย่างยิ่ง

การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข พุทธศักราช 2545 มีสาระสำคัญหลัก ได้แก่ ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ด้านระบบบริหาร และการสนับสนุนทางการศึกษา ด้านครู และบุคลากรทางการศึกษา และด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เนื่องจากแก่นแท้ของการศึกษา คือการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นภารกิจที่มีกฎหมายรองรับ ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องถือปฏิบัติให้การปฏิรูปการศึกษา บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ด้วยความจำเป็นดังกล่าว ครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงต้องศึกษาทำความเข้าใจ แนวปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน เมื่อกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หลักของการปฏิรูปการศึกษา อีกทั้งยังสนองตอบและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข พุทธศักราช 2545 ดังสาระที่กำหนดไว้ในหมวด 1 (มาตรา 5) ความมุ่งหมาย และหลักการของการศึกษาที่ว่า “การศึกษามีความสำคัญสูงสุดและมีบทบาทต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ฉะนั้น ต้องจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

สาระในหมวด 4 (มาตรา 20) แนวการจัดการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ มากมาย องค์ประกอบสำคัญ และมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนก็คือ ครูผู้ทำการสอน เพราะครูมีหน้าที่วางแผนและดำเนินการในเรื่องการนำหลักสูตรแผนการสอนและเครื่องมือในรูปแบบต่างๆ มาจัดเป็นกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือมวลประสบการณ์ในตัวผู้เรียน ทุกกิจกรรมที่ครูทำให้แก่นักเรียน จึงมีส่วนสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น (ศศิประภา งามขำ, 2540, น. 3) ครูจึงต้องเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้จักการพัฒนาตนเอง รู้ทันข่าวสารใหม่ๆ และทันสมัยอยู่เสมอด้วยการแสวงหาข้อมูลอย่างชาญฉลาด (สุทธิพร คล้ายเมืองปัก, 2544, น. 40) เพื่อให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา เปี่ยมล้นไปด้วยภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน (บัญชา เกียรติจรุงพัฒน์, 2542, น.42) ผู้บริหารสถานศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ต้องมีความเข้าใจในกระบวนการใหม่ในการศึกษา ต้องรู้จักสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดกับตัวครูผู้สอน รู้จักกระตุ้นส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของผู้สอนให้เกิดความพร้อมในการนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สถานศึกษาแต่ละแห่งจึงมีการกำหนดแผนงาน ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ครูบางส่วนยังคงใช้วิธีการสอนแบบเดิม อาจส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จึงทำให้มาตรฐานด้านผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง การนิเทศการจัดการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แตกต่างกับแนวนโยบายที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน จากแบบเดิมมาเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายปลายทาง คุณภาพของผู้เรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร มีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศการจัดการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใดในการนิเทศเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ได้ผลตามจุดประสงค์ดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องทราบว่าครูมีความต้องการในการได้รับการนิเทศที่แท้จริงอะไรบ้าง จึงคาดว่า

ผลของการวิจัยในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องที่จะได้ใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์เพื่อใช้ประกอบในการวางแผนการนิเทศ ช่วยเหลือสนับสนุนให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการวางแผนพัฒนาการนิเทศและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาจะมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การนิเทศการศึกษาในประเทศไทย เกิดจากความพยายามในการควบคุมคุณภาพทางการศึกษาระยะแรกเป็น ไปในลักษณะของการตรวจตราควบคุมงานจากผู้บริหาร ต่อมาได้พัฒนาเป็นการให้คำแนะนำประสานร่วมมือกันในการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนจนกระทั่งถึงการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน การนิเทศแต่เดิมเน้นการนิเทศจากบุคคลภายนอกเป็นหลัก ต่อมาเมื่อสภาพของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาก้าวหน้าขึ้นทำให้ครูในโรงเรียนมีความรู้มีความสามารถมากขึ้น ประกอบกับจำนวนผู้ให้การนิเทศจากภายนอกมีไม่เพียงพอ ทำให้การนิเทศไม่ทั่วถึง จึงได้มีการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมุ่งเจาะลึกลงไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน และปรับปรุงพฤติกรรมกรรมการสอนของครู รวมทั้งพัฒนางานต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยตรงเรียกว่า การนิเทศการสอน การนิเทศการสอนจะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นได้ ด้วยการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์สูงในโรงเรียน ซึ่งเป็นการลดช่องว่างของครูให้น้อยลง และส่งผลให้การเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น ฉะนั้นการนิเทศการสอนจึงเป็นหัวใจและเป็นยุทธศาสตร์ สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องความต้องการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แตกต่างจากแนวนโยบายที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนจากแบบเดิม มาเป็นกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายปลายทาง คือคุณภาพผู้เรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการ การนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอน และการพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียน

1.4 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ครูโรงเรียนกิตติบริหารธุรกิจ 15 คน ครูโรงเรียนสารสาสน์บริหารธุรกิจกอนุสรณ์ 23 คน และครูโรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชยการ 37 คน

1.5 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนใน 4 ด้าน คือ

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนาการเรียนการสอน
3. การพัฒนาสื่อการสอน
4. การพัฒนาการวัด และประเมินผลการเรียน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การนิเทศการสอนของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกระตุ้นให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผ่านกระบวนการนิเทศ

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตสาทร ได้แก่ โรงเรียนกิตติบริหารธุรกิจ โรงเรียนสารสาสน์บริหารธุรกิจกอนุสรณ์ และโรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชยการ

ครูที่ปฏิบัติการสอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

ความต้องการการนิเทศการสอน หมายถึง ความต้องการของครูผู้สอนที่ได้รับการดำเนินการจัดกิจกรรมนิเทศ โดยบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้มีความรู้ความชำนาญ ที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน

การนิเทศการสอน หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ อำนวยความสะดวกแก่ครูในการปรับปรุงการสอน เพื่อเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อการเรียนของผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอน การพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียน

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำหลักสูตรให้เป็นการปฏิบัติ โดยครูจะต้องศึกษาหลักสูตรทั้งโดยรวมและเฉพาะวิชา สามารถนำไปดำเนินการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รับความรู้ตรงตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

การพัฒนาการเรียนการสอน หมายถึง ครูและนักเรียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้กิจกรรมเป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

การพัฒนาสื่อการสอน หมายถึง การพัฒนาวัสดุ เครื่องมือ เทคนิคหรือวิธีการ ตลอดจนตัวบุคคล สถานที่ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ บทเรียน น่าสนใจ ช่วยอธิบายสิ่งที่ยากให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ประหยัดเวลาในการสอน ผู้เรียน เรียนรู้ได้ถูกต้อง ถาวร และเปลี่ยนเจตคติได้ดี ส่งเสริมความคิด และปัญญา

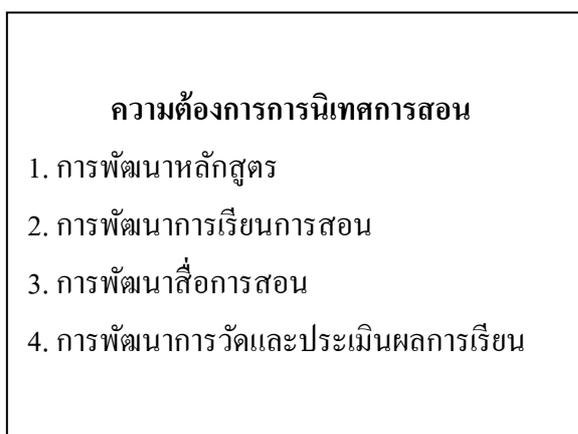
การพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียน หมายถึง การตรวจสอบและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องจนถึงสิ้นสุดการสอนแต่ละหน่วย นำผลไปเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการวางแผนจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ ได้พัฒนาระบวนการคิด สามารถค้นพบความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

1.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดของ สงัด อุทรานันท์ (2530, น. 121-123) ซึ่งมุ่งศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอน การพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย